

باسمه تعالی

سیداسماعیل جرجانی (۴۳۴-۵۳۱ق)

اسماعیل بن حسین (یا حسن) علوی حسینی مشهور به سیداسماعیل جرجانی (معرب گرجانی) از سادات اصفهان (مهاجر به گرگان) و طیب و محدث معروف عهد آل زیار و خوارزمشاهان بود.

جرجانی نیمه اول عمر خود را به درک محضر بزرگان دین و عرفان، و نیز کسب دانش نظری و تجربی پزشکی گذراند؛ چنان که در نیشابور، طب را نزد ابن ابی صادق نیشابوری (بقراط ثانی) و عرفان را از شیخ ابوالقاسم قشیری (از پیشگامان عرفان در خراسان و ماوراءالنهر) آموخت و در قم، نجوم را از فرزندان کیا کوشیار (منجم معروف) فراگرفت. جرجانی از سوی شیخ ابوقاسم قشیری اجازه نامه نقل چهل حدیث دریافت کرد. ابوسعید سمعانی (محدث معروف) در مرو نزد جرجانی حدیث آموخت. جرجانی تشیع خود را پنهان نمی کرد و در جای جای آثارش به ارادت به اهل بیت (علیهم السلام) افتخار کرده است. اهمیت جرجانی در طب به دو دلیل است: اول آن که او بعد از ابن سینا، نخستین کسی است که در آثار خود، همه مباحث علم طب قدیم را با تحقیقات و مطالعات جدید زمانه خود مورد مطالعه قرار داد و دیگر از آن باب که مهم ترین آثار طبّی در زبان فارسی را پدید آورد و بسیاری از اصطلاحات فارسی در این علم را که تا آن عهد وجود داشت و ممکن بود به تدریج از میان برود، در کتاب های خویش ذکر کرد.

هم عصران جرجانی او را مردی عارف مسلک، جدی، دقیق و موشکاف، سخاوتمند، و پزشکی بزرگ و بسیار شایسته توصیف کرده اند. او افزون بر عهده داری منصب پزشکی و به ویژه طب نظامی، در هر دانش دیگری هم، رایزن و مشاور خوارزمشاهان بود.